

Barsi Tamás PISZTOLYTERÁPIA

Életemben először fognak rám fegyvert. De mivel a pszichológusom teszi, biztos vagyok benne, hogy ezt nem úgy kell érteni – a pisztoly itt valami mást jelent, valami mélyebbet. Ülök a szokásos helyemen, a kanapé bal sarkában, és az asszociációim között kutatok: erőszak erőszak hátán, gyilkosság, kényszerítés, Indiana Jones – egyik kép sem valós, nincs és nem is volt fegyveres erőszak az életemben. Nagyvárosban élek, munkám során multikulti környezetben ülök egy multi cég számítógépe előtt. Az én fajtám kifinomult verbális agresszióval esik neki a másoknak. Akik automata revolverrel szoktak, a messzi szomszédos kerületben laknak. Ez valami teszt lesz a hülyébbik fajtából. Valamiféle nyomás alá akar helyezni? Na, majd kiderül. Inkább belevágok, mert itt a hallgatásért is fizetni kell.

– A hierarchiával kapcsolatos idegenkedésemről szerettem volna tovább beszélni. Az előző alkalommal ott hagytuk abba...

– Ma nem ez lesz a témánk – vág közbe nyugodt, de határozott hangon.

hiteltelen fenyegetés

Rákérdezhetnék, hogy akkor mi a téma, de ez gyanús lépés volna, túl tényyszerű. Vagy itt van a pisztoly: abszolút hiteltelen fenyegetés olyan szobában, amiről két és fél éve már csak az jut eszembe, hogy itt biztonságban vagyok és bármiről beszélhetek. Még akkor is, ha fáj, sőt, akkor kell a leginkább beszélni róla. Ráébredek, hogy félbeszakított. Igen, félbeszakított az a szakember, aki a terápiám első hónapjaiban annyira ügyelt, hogy ne vágjak más szavába. Ez azért nem kóser, és ezt jelezni is akarom. Olyan tömören fogalmazok, ahogy csak tudok:

– Ha már így félbeszakított, biztos fontos mondanivalója van, amire nagyon szeretnék odafigyelni. Sajnos, a pisztolya eléggé zavar ebben.

Elmosolyodik.

– Jól összeállított mondatok. Látom, hogy átgondoltan kommunikál. A pisztoly azonban marad – feleli, és az arca újra megkomolyodik.

Ez kellemetlen. Másfelől jobb is, hogy már jó előre tisztáztuk a stukk-kérdést. Az óra végére talán már nem is lesz fontos. Biccetek és rátérek a lényegre.

– Mi lesz a mai témánk? Az előbb mintha meg akarta volna mondani, miről beszéljünk. Ilyet korábban nem tett. Mindig én kezdtem beszélni valamiről – hívom fel a figyelmét egy további furcsaságra. A terápia legelején az volt a bajom, hogy nehezen tudtam kifejezni az érzéseimet. Most pedig idejövök egy csokor szép meg egy rakás kevésbé szép érzéssel, és nem beszélhetek róluk, mert más a napirend.

– Érdekes, hogy az ön számára még mindig nem világos, mi a mai témánk – közli ugyanazon a fagyos hangon.



Brian Bennett, flickr.com

Az „érdekes, hogy” kezdetű mondatokra nagyon haragudtam, mert úgy hangzottak, hogy „maga annyira hülye, hogy”. De már nem borul el az agyam, ha meghallom. Az ilyen mondat azt jelenti, hogy vár a mélység, a lelkem végtelen feketéje,

ahol csak tapogatózni tudok. Tudom, hogy minél előbb lemerülök, annál hamarabb találok valami szörnyet a gyerekkorom szekrényei mögött. Halogatom még az indulást, a kifogás is itt van az orrom előtt – mit akar azzal a pisztollyal?

– Tényleg nem világos. Nem tudok rendesen odafigyelni, ha felváltva nézek önre és a pisztoly csövébe. Pisztolyt akkor fognak valakire, ha meg akarják ölni.

– Akkor ön nagyon is tisztában van a mai témánkkal.

– Ön meg akar engem ölni? – a mondat végén ideges mosolyra rándul a szám.

– Igen.

behúztál a csőbe

Érzem, hogy besokallok. Tudod, kivel kísérletezzél? Rádadásul még fizethetek is érte. De ez volt az utolsó óránk. Ha az orvosoknak van kamarájuk, akkor a lélekturkászoknak is van. Még ma este kiderítem, hol, és holnap reggel ott kezdek. Szórakozottan ismételve magamban, hogy a pisztolyt nem úgy kell érteni, nem úgy kell érteni..., s ekkor mintha minden megvilágosodna: szándékosan ki akar borítani. Meg akarja mutatni, hogy még a legneveltségesebb indokkal is őrlődésbe lehet kergetni bárkit, vagy legalábbis az örület szélére sodorni. Könnyen dühbe jövő típus voltam, de két és fél év terápia után ennek már nyoma sincs. Majdnem behúztál a csőbe, te... szakember. De kiabálni, káromkodni most már csak azért sem fogok. Megvan, hogy kell érteni a pisztolyt. Ha egyszer tényleg fegyvert fognának rám, akkor is ilyen nyugodt szeretnék maradni. Mint egy tragikus hős, akit törbe csaltak, és ilyeneket mond a halála előtt, anyázás helyett:

– Nézze, ezt nem gondolhatja komolyan – az én hangom is felveszi a hűvös tónust. Szeretném még egy kicsit hallani ezt a hangot, meg a cinizmus is elkap: – Egyébként meg jó ügyfele vagyok, heti kétszer jövök, nem hagyok ki órákat, pontosan fizetek. Miért akarna megölni?

– Úgy értsem, hogy inkább az én indokaimra kíváncsi? – kérdez vissza, és egy nagyon hosszú pillanatig egymás szemébe nézünk.

Igen. Nagyon érdekel, hogy örülhetél meg ennyire, és bírom-e cérnával még ezt a legújabb hülyeségedet is. Tiszta pénzkidobás elszúrni a maradék negyven percemet meg az óradíjadat, de nem bánom, játszuk le. Bólintok és ráteszek még egy lapáttal:

– Meg arra, hogy hová akar löni és mit tenne a hullámmal? – elképzelem, amint eldőlök a kanapén, a fejemben lyukkal, meg a sötétvörös pacákkal teleszórt tapétát.

– Haladjunk talán sorban – javasolja most is, mint mindig, ha egyszerre túl sok kérdés merül fel. Ilyenkor az első kérdés megbeszélésére rámegy minden időnk, és a végén megállapodunk, hogy legközelebb innen folytatjuk. De nem szoktuk. – Mit gondol, miért akarom önt megölni?

Gondolhattam volna. Azzal jöttem ide, hogy a munkahelyemen problémáim voltak a főnökeimmel. Megkérdeztem, miért, visszakérdeztél, hogy mit gondolok, miért? Néhány beszélgetés után tudtad, mégsem mondtad meg. Hagytad, hogy én jöjjek rá, közben kétszer kellett állást váltanom. Szétmentek az idegeim, ráment a kapcsolatom. Kérdeztelek, miért maradok mindig egyedül. Megint hagytad, hogy én jöjjek rá. A végén még büszke is voltam a kikínlódott válaszokra. Most pedig indokoljam meg, miért kapok golyót a homlokomba? Lehunyom a szemem és megfogadom, hogy kimondom az első gondolatomat:

– Ön haragszik rám?

– Miért haragudnék?

Ez már sokkal kezelhetőbb, életszerűbb kérdés. Van értelme választ keresni rá.

– Nézze, a terápia elején párszor bunkó voltam és agresszív. De ön minden hülyeségemet profi módon reagálta le, erre aztán vissza is tértünk, megbeszéltük, bocsánatot kértem... De egy ideje már nem volt ilyen feszültség közöttünk.

Legalábbis eddig ezt hittem.

Mozdulatlan arccal, hangtalanul figyel. Ezt úgy kell érteni, hogy gyerünk, van itt valami, amiről beszélnünk kell. Én viszont egyre inkább úgy látom, hogy ez zsákutca.

– Nem akarok beképzeltnek tűnni, de kicsit már ismerem a reakcióit. Az utóbbi időben egész biztosan észrevettem volna, ha az idegeire megyek... nem, itt mégsem arról van szó, hogy ön haragszik rám.

– Valóban. Jól tette, hogy ezt végiggondolta. Akár a harag is motiválhatna, de most nem erről van szó. Sőt, hozzátehetem, az ön halálának semmi köze az én érzelmeimhez.



Akkor merre tovább? Tettem volna olyasmit, ami miatt meg kell halnom? Ez kizárt: követtem el hibákat, de halálos bűnöm nincs. Vagy azt akarja bemesélni nekem, hogy valamilyen „objektív” indok miatt kell megölnie? Ezen majdnem felháborodom.

– Ön pszichológus, nem bíró. Nem tudom, honnan veszi, hogy dönthetne az életem felett. Hogy ítéletet mondhatna? Vádoljon meg valami főbenjáró bűnnel, de ez így igazságtalan – vágom neki oda, kicsit már remegő hangon.

– Nagyon jó. Igaza van, bizonyos szempontból ítéletet mondok. De amíg a bírák a tettek felett ítélnék, én az ön lelke felett

fogok.

– Továbbra sem értem, milyen alapon tenné ezt. A lelkem felett majd ítél a Jóisten, már ha létezik. De előbb leélném az életemet, ha megengedi.

Most már semmi kétség, istent játszol. Beleőrültél a szakmádba, de garantálom, holnaptól te is páciens leszel. Saját szobád lesz, és mindennap beszélgetni fognak veled. Azután, hogy megkaptad az injekciód.

– Már leélte az életét és megszületett az ítélet az ön lelke felett – mondja jóindulatúan, mint egy kedves takarítónéni, aki felébreszti az alvó nézőket a moziban, ha már forog a stáblista.

– Bűnös lennék?

– Igen.

– Miben?

– Abban, hogy kiirtotta az érzéseit az életéből. Elszigetelte az érzelmeit a testétől, a gondolataitól. Nem talál nekik helyet az életében, legszívesebben megszabadulna tőlük. Így azok lassan elhalnak. Kérem, gondolja ezt most végig. Hagyok rá időt.

Szelíden, szinte sajnálattal néz rám. A tekintetében mintha keveredne a rossz hírt közlő onkológus és a közeli hozzátartozó. El kell ismernem, a pszichológusom kitűnő színész.

a pisztoly kamu

Ami az érzelmeimet illeti, eltávolodtam tőlük, ha lehet így fogalmazni. S nemcsak a közkedvelt, népszerű érzelmeimtől, mint például a szerelem vagy az öröm, de a kevésbé felkapottaktól is, mint a szégyen, a harag vagy a félelem. A zoknimat bámulom és önkéntelenül is nekiállok leltározni. Szerelem? Nincs. Megszívatott, úgyhogy kiadtam az útját. Csúnya történet volt. Öröm? Megvagyunk egymás nélkül. Szégyen? Letudva. Minden gyerekkori butaságot, kamaszkori ballépést, fiatal felnőttkorom összes szemétségét újrajátszottam itt, ezen a kanapén. Nem összevissza őrzöngő démonok már, csak képek a falon. Harag? Talán még pislákol. Most például minden okom meglenne a haragra, mert ennyire hülye beszélgetésbe régóta nem rángattak. De ez nem az igazi haragom, csak a hologramja. Félelem? Erre is itt lenne az alkalom, hiszen nem lehetek biztos benne, hogy a pisztoly kamu. Mégis csak játszom a gondolattal, ahogy a félelemre is csak gondolok, de nem érzem. Hahó, esetleg még valaki? Várom pár másodpercet, hátha a sötétből előjön valami, de ez az úrfekete „föld”, ahol az érzelmeim nőttek egykor, kietlen. Felemelem a fejem és a pszichológus szemébe nézek. Bűnös vagyok.

– A büntetésem pedig halál?

– Pontosabban fogalmazva elveszti a lelke utolsó maradványait is.

– Ezt hogy érti? Az emberi élethez egy test és egy lélek tartozik. Ha elvesztem a lelkem, meghalok, nem? – és megrándulok, mert valami tagadhatatlanul mocorog ott a „földben”. Majdnem felkiáltok, hogy félek, igenis újra félek, rettenetesen félek a haláltól. Félelem, jó öreg félelem, mennyire... örülök neked. Örülök. Nem kell ide a pisztoly, nyugodjunk meg, és beszéljük meg újra.

– Ezt a halált nem úgy kell érteni – vág a hirtelen támadt belső zsvajba –, és ez részben választ ad a többi kérdésére is. Egyrészt a tüdeje legalsó részére céloztam..., ugyanis meghúztam a ravaszt, mialatt ön gondolkodott – kezd magyarázni, elég vontatottan. A pisztolyt leteszi egy nehéz koppanással a dohányzóasztalra.

– Ön lőtt, mialatt én...?

– Igen. Legalábbis meghúztam a ravaszt – nem tudja leplezni tanácstalanságát.

– De nem hallottam semmit! Akkor most túl vagyok rajta vagy sem? – kérdezem hadarva és erőből, mert látom,

megingott, és nekiesnék, mint frissen kirúgott területi ügynök az értékesítési igazgatónak.

– Úgy tűnik. Ez volt az első alkalom, hogy...



greg lilly, flickr.com

Erre visszahúzom karmaimat, és felnevetek őszintén, hangosan. Hagyom, hogy elmerüljek a kacagás, a hahotázás és a nyerítés egyvelegében. Hunyt szemmel, előre-hátra rángatózó felsőtesttel és égnek emelt fejjel röhögök, hogy ott fent, a legfelső szférákban is mindenki jól hallja. Már levegőért kapkodok, amikor újra kinyitom a szemem. A pszichológus, öklét a fejéhez koccintgatva ugyanúgy tele szájjal röhög. Lihegve nézzük egymást. Fújunk, közben lenyugszunk. Végül ő szólal meg:

– A páciensek előbb-utóbb megtalálják a nekik legjobban használó terápiás módszert. Van, akit elég egy kis önszuggesszióra biztatni, másoknak mélyebb pszichoanalízis kell, ismét mások besokallnak vagy megijednek, és bebeszéli maguknak, hogy tulajdonképpen semmi bajuk. Nem nagyon hangoztatjuk, hogy így is lehet gyógyulni, de mint minden hivatásnak, ennek is megvan a maga gőgje. A lényeg, hogy a lélek megtanuljon együttélni a testtel. Ha legközelebb azt olvassa, hogy „hirtelen felindulásból”, jusson ez eszébe.

– De miért nem javasolt másik módszert? – vetem közbe, mert úgy érzem, elkalandozik.

– Szerettem volna, de etikai szabály, hogy senkit nem lehet elküldeni a vakvilágba. Ha elküldöm, biztosnak kell lennem, hogy olyan kollégához kerül, akinek a módszere használ. Ezért kellett olyan sok tesztet végigszenvednie. Körülbelül kétszer annyit végzett el, mint amennyit észrevett.

elnyújtózik a szelídség

Csak most tudatosul bennem, hogy egészen átalakult az arca a beszélgetés kezdete óta. Szemében most kényelmesen elnyújtózik a szelídség, de a szavai erejét, a tudását mégsem lehet kétségbe vonni. Ha most látnám először, fáradtnak vélném, az arcbőre ernyedte. Valami azt súgja, hogy ez vereség is, amiben főszerepet vállaltam.

– Az utóbbi hónapokban már csak abban reménykedhettem, hogy valamiért felhagy a terápiával. De ön nagyon kitartó. Többször megfordult a fejemben, hogy formális kifogással elérhetetlenné teszem magam, de a szupervizorom lebeszélte, és arra ösztönzött, hogy minden módszert vizsgáljak meg. Semmi nem hozott eredményt, és...

– Az utolsó esély a lövés lett volna – fejezem be a mondatot. – Nagyon becsületesen járt el, köszönöm. Ne okolja magát, hogy így alakult – kedvem volna megveregetni a vállát.

– Úgy gondolja, hogy valójában nem lőttem, vagy azt hiszi, nem találtam el? – egyszerre visszatér a jól ismert, pontos, pengeéles hang és a fürkésző tekintet.

– Elhiszem, hogy meghúzta a ravaszt, és ebből a távolságból nem lehet mellélőni. De nem hallottam lövést, és nem éreztem találatot.

– Lehet, de egészen addig nem mutatott érzelmi reakciót. Aztán viszont láttam félni a haláltól, majd dühös volt rám, utána alig kapott levegőt a nevetéstől, az előbb pedig együttérzés volt a hangjában.

– Ezek szerint új lelkem van? Ha igen, honnan kaptam? Hová tűnt az előző lelkem? Végül is most meghaltam vagy sem?

– Haladjunk talán sorban. Szívesen megkérdezném, hogy ön újnak érzi-e a lelkét, de sajnós, mára lejárt az időnk – feleli, és böngészi a határidőnaplóját.

Érzem, ahogy belém bújjik az ördög, miközben felállunk a konvencionális kézfogáshoz. Az egész testem megfeszül, hatalmas jobbgyenest viszek be neki, az állkapcsára. Megtántorodik, visszaesik a fotelbe. Esméleténél van, de nem tud megmozdulni. Nekem ez is elég, hogy felvegyem asztaláról a pisztolyt. Jól jön majd, ha ezzel az új lélekkel – vagy a régivel, ha mégis feltámadt, de végül is mindegy – mégsem jönnénk ki.